

"לקראת המבצע טסתי עם הצוותים שנבחרו למשימה כדי לחוש את המוכנות. ידעתי שהם לא יאכזבו אותי"

במשך חודשים התאמנו טייסי האף־16 והאף־15 לקראת מבצע "מחוץ לקופסה", אבל רק ברגע האחרון עידכן אותם מפקד חיל האוויר מהו יעד ההכפצה ואיזו אחריות מוטלת עליהם • "כטייס אתה תוקף מטרות, מפיל מטוסים, אבל זה משהו שונה לגמרי" • אחרי הסרת האיפול מתאר האלוף (מיל) אליעזר שקדי את ההכנות לפעולה, מספר איך הציג לשר הביטחון את תוכנית התקיפה על מפית נייר, ולא שוכח את מכתב התודה הסודי שקיבל מראש הממשלה

אלכס פישמן

קצת אחרי חצות נשברה דממת האלחוט. מתוך מערכות הקשר במור צב השליטה של חיל האוויר בקריה בקע לפתע קולו של מפקד הטייסת שהוביל את כוח התקיפה. הוא אמר:

את המילה שכולם חיכו לשמוע:

"אריזונה!"

זו הייתה מילת הקוד לכך שהכור הגרעיני ברייר א־זור הושמד. 18 טונות של פצצות שהוטלו על המתקן המבוטן, הרוחק בלב המדבר הסורי, הפכו את כור הפלוטוניום ואת המבנה שנועד להסוות אותו לעיי חורבות.

בחדר השליטה נשמעו צהלות שמחה, אפילו מחיאות כפיים. כל העיניים והפנו אל תא השליטה שבו ישב מפקד חיל האוויר, אלוף אליעזר שקדי, האיש שתיכנן את המבצע ופיקד עליו באופן ישיר. לימינו ישב ראש מחלקת האיש שתיכנן את המבצע ופיקד עליו במבצעים של החיל, אלוף־משנה עמיקם גורקין, כיום מפקד חיל האוויר, ולשמאן לו ראש מחלקת המחקר בלהק המודיעין, אל"מ (מיל) בני לוינשטיין. שקדי הביט בקצינים ובחיילים שישבו מול מסכי המדשן וביקש שקט. חוזרים לעבודה. שום דבר עוד לא הסתיים. הכור הושמד, אבל המטוסים לא יצאו עדיין מטוח הסכנה. הכל עוד עלול לקרות.

זו לא הייתה עוד פעולה שגרתית

בעורף האויב. זה היה מבצע שטמן בחובו סיכון גבוה להסלמה. חיל האוויר היה בכוונות שיא. הפקודה הייתה להיות מוכנים למלחמה. האלוף שקדי נערך לעבור בתום המבצע לתא שליטה אחר של חיל האוויר, משם אמור היה לנהל מערכה כוללת במקרה של הידרדרות. באותם רגעים היה חיל האוויר הגוף המבצעי היחיד שיכול לתת מענה מידי לפתיחה באש בחזית הצפון. לשאר הצבא היה לוקח עוד כמה שעות כדי להשיג תלב בלחימה.

לאורך כל חודשי ההכנות הבהיר שקדי לעושים במלאכה שמדובר באירוע גדול יותר מכל מה שהכירו, משהו שאסור להיכשל בו, שיש לו השלכות קיומיות על מדינת ישראל. צהלות השמחה שנקטעו ביטאן, ולו לדקות ספורות, תחושת הקלה.

החששות נשמרה בקנאות רבה. אפילו הטייסים – שהתאמנו במשך חודשים ארוכים על מודלים – לא ידעו כמעט עד הרגע האחרון מהי אותה מטרה שהם ערו מדים להפציץ. רק כמה שעות לפני שיצאו לתקיפה נודע להם שמדובר בכור גרעיני. מפקד חיל האוויר הכיר את מרבית הטייסים באופן אישי, אבל לא הוא בחר אותם למשימה. מפקד הטייסת, לימים תת־אלוף ומפקד בסיס מרכזי של החיל, הוא זה שקבע מי יטוס איתו.

בסך הכל השתתפו בתקיפה עצמה 16 טייסים בשתי רביעיות של מטוסי קרב, ועוד עשרות אנשי צוות אוויר לקחו חלק במשימות נלוות. שקדי יצא לפגוש את הטייסים בתורידך האחרון שלהם לפני היציאה למשימה. "ידעתי שהם לא יאכזבו אותי ואת עצמם", הוא אמר.

הצוותים האדומים

את האנידקציה הראשונה לכך שמשהו חשוד מתרחש בסוריה קיבל שקדי שנה קודם לכן. "ידעתי מורדיענית חריגה שהונחה על שולחני הצביעה על כך שמשהו קורה בדמשק. ביקשתי לראות גם את המידע הגולמי וגם את ניתוח המידע. החומר עסק במדענים צפון־קוריאנים הנמצאים בדמשק. שאלתי מה הם עושים שם. אמ"ן ומודיעין חיל האוויר עסקו בדיקה הזו, ובדצמבר 2006 אני שומע מהם בפעם הראשונה שיכול להיות שמתקדם לו פרויקט גרעיני בסוריה, אבל איש לא יודע לומר איפה, מה ומתי. בשלב הזה חירדנו בעיקר את המודעות, אבל לא היה ביד שום דבר קונקרטי. בפעם הבאה אני נתקל במידע הזה בראשית מארס 2007, כאשר המוסד מכיא ידיעה המאששת את החשדות שלנו. הרמטכ"ל גבי אשכנזי, ראש אמ"ן עמוס ירדלין ואנשי מקיימים באותו יום פגישה דחופה שהייתה ביטורה פגישת ערכון. התחושה הראשונה – עוד לפני שהשבתי איך מטפלים בסוגיה הזו – היא ששמו לנו על השולחן דבר שהוא גדול יותר מכולנו. היה לי ברור מלכתחילה שחיל האוויר, בסבירות גבוהה, הוא זה שיבצע את השמדת הכור. התחושה הזו היא משוה שקורה לך מעט מאוד בחיים. כטייס אתה תוקף מט-

רות, מפיל מטוסים, אבל זה לא דומה. מוטלת עליך ועל חיל האוויר משימה בעלת משמעות בלתי נתפסת. וידענו שנעשה הכל, אבל הכל, כדי שהרבר הזה יושמד.

"אני חוזר לחיל האוויר, מומן את הצוות המוביל ומציג את התמונה. אני מבהיר לאנשים בצורה הכי פשוטה שווית משימה בעדיפות עליונה, יותר מכל דבר אחר שעסקנו בו באותה עת, ואנחנו נבשיל תוכנית מהירה כדי להרוס את המטרה".

במטה חיל האוויר מתחילים לעבוד בכמה נתיבים ברומנית. "הנתיב הראשון הוא המודיעיני. כל הגורמים – אמ"ן, מוסד, מודיעין חיל אוויר – יושבים על המטרה. מגבשים מודיעין על הכור עצמו: איך הוא בנוי, איך אפשר לפגוע בו, מה נדרש כדי להתגבר על איומים בדרך למטרה, באיזה מצב נמצאת המטרה – האם הכור חם או שהוא עדיין קר. זה גם מכתוב את משך הזמן שיש לנו כדי להתכונן. מהרגע הראשון היה ברור לגמרי שצריך לתקוף את הכור לפני שהוא נעשה חם, ושמבצע כזה עלול להוביל למלחמה. עוד דבר שקבענו לעצמנו הוא שצריך להשמיר את הכור לפני שמגיע החורף.

"במקביל אנחנו עובדים בשיא המרץ על כמה תוכניות אופרטיביות של חיל האוויר. בשלב הראשון של ההכנות עוד הייתה תחושה שהאמריקאים הם שיבצעו את התקימה. הייתה מין הבנה כזו עד לשיחה המכריעה בין ראש הממשלה אהוד אולמרט לנשיא בוש, ב־13 ביולי 2007, שבה נאמר לנו במפורש שהם לא הולכים לעשות זאת.

"אנחנו מוכנים להשמדת הכור כבר מהיום הראשון",

מבהיר שקדי. "מכינים תוכניות מבצעיות, בונים מודלים, עורכים אימונים לצוותים – ללא כל קשר לשאלה אם האמריקאים יעשו את זה או לא. אנחנו גם מכינים 'צוותים אדומים' – צוותי אוויר שגילמנו במודלים את האויב הסורי ואיתגרו את הרעיון המבצעי שהצגנו. יש קבוצה מאוד מצומצמת בחיל האוויר – גם בטייסות וגם במטה – שיודעת מה המטרה. אני גם טס עם צוותי האף־15־איי והאף־16־איי שאמורים להשתתף במשימה, חש את החימושים, בודק באופן אישי את ההיתכנות, את המוכנות.

"השיבות המהותיות נערכות בפורום מאוד מצומצם של שותפי טור, כולל ראש המוסד והשב"כ. לפעמים יושבים עם שר הביטחון, לפעמים עם ראש הממשלה. ב־13 ביולי, כאשר מגיעה התשובה השלילית מארה"ב ומתברר שהתיק נופל עלינו, נולדת תוכנית מבצעית שונה מזו שהועפנה בהתחלה. בבסיס התוכנית שנבחרה עומדת ההבנה שאם אנחנו מבצעים את הפעולה – ולא האמריקאים – הסיכוי למלחמה גובר".

דיעין כאיש אחד. יש לי רק שבחים לומר על מאיר ז"ל. אני חשבתי לאורך כל הדרך שפעולה מהסוג הזה אני חנו צריכים לעשות ולא האמריקאים. גם חשבתי שאנחנו יכולים לעשות זאת – ולעשות זאת טוב. ברגע שהמשימה הפכה להיות ישראלית, כולנו מתכנסים להבנה שהפעולה חייבת להיות כמה שיותר חשאית. ככל שנצליל לבנות תוכנית שקטה בחתימה נמוכה, כך גם הסיכוי לבצע אותה ילך ויגדל. הנתיב את מחלקת המבצעים של חיל האוויר להכין תוכנית בחתימה הכי

חשאית שאפשר. כעבור כמה ימים אנשי מחלקת המבצעים – קצינים בדרגות רב־סרן וסגן־אלוף – חוזרים אליי עם רעיון מבצעי חדשני".

מתי בפעם הראשונה נחשף הדרג המדיני לתוכנית שלך? "בסוף יולי מגיע שר הביטחון החדש, אהוד ברק, לביקור ראשון בבסיס חצרים. ליווינו אותו, סגן הרמטכ"ל האלוף משה קפלינסקי ואני. אחרי המסדר אמרתי לו שאני רוצה להראות לו משהו. נכנסנו לחדר בתוך מבנה שהיה אז בבנייה. הוצאתי מפית נייר וציירתי לו בקווים כלליים את התוכנית, זו שמייצגת את החתימה הכי נמוכה. זה מצא חן בעיניו. הוא הבין את הפוטנציאל שלה ונתן לנו אור ירוק. אבל עד הסוף כל שאר התוכניות היו עדיין בתוקף".

פגישה בארבע עיניים

שבוע לפני תקיפת הכור נערך בבית ראש הממשלה בירושלים דיון בהשתתפות הגורמים הבכירים ביותר. "בשלב זה עדיין לא היה תאריך לביצוע", מספר שקדי. "מיד אחרי הדיון ביקשתי לדבר עם ראש הממשלה בארבע עיניים. היה חשוב לי שהוא ישמע ממני באופן אישי שהתוכנית שהכנו היא מצוינת, שחיל האוויר ישימיר את הכור ושווה לא יוביל מלחמה. דיברתי איתו, אמרתי לו את מה שאמרתי, הוא הביט בי והרגשתי שהיה חשוב לי לשמוע, כי כל נטל ההחלטה היה על הכתפיים שלו. הוא לחץ חזק את ידי ואמר לי מילה אחת: 'הבנת'. מהמבט שלו הבנתי שהוא כבר החליט שנעשה את זה.

אלוף (מיל) שקדי, זמן קצר אחרי השמדת הכור. המטוסים נשאו שלושה סוגי חימוש כדי שיוכלו להתמודד עם כל הכתעה

"יומיים לפני התקיפה מצלצל הטלפון. ראש המוסד מעדכן אותנו שברשת 'פוקס ניוז' הולכת להתפרסם ידיעה על המבצע. היה ברור שלוחות הזמנים מתקצרים"

תולדות:סאלא ח'אן

“וומיים לפני התקיפה, בלילה שבין 3

ל־4 בספטמבר, עשינו מודל של המבצע כמעט אחד לאחד. אני מדגיש: הטייסים עוד לא יודעים כלום. רציתי שגם הרמטכ"ל יטוס באחד המטוסים במודל. זה לא יצא. אבל הוא ירד איתי לתא השליטה ועקבנו משם אחרי התרגיל. בה משך עלינו ללשכת הרמטכ"ל. אני אומר לו: 'וֹו' התוכנית ועליה אני ממליץ'. ואז ממצלצ הטל־פון. על הקו ראש המוסר מאיר דגן. הוא מעדיכן אותנו שב'פוקס ניוו' הולכת להתפרסם ידיעה על המבצע. לפי דגן התוכנית דלפה. החלטנו ללכת לשר הביטחון. הגענו ללשכה של אהוד ברק בשתיים בלילה. היה ברור לכולנו שלר־חות הזמנים מתקצרים. אני אומר לו שאנחנו מוכנים. הייתה התלבטות, ומתקבלת החלטה שתוקפים תוך 24 שעות.

ב־6 בספטמבר מתכנס קבינט מצומצם כדי לאשר את הפעולה. אני לא יכול להכות לאישורו. מבחינתי, אני יוצא לדרך. באותם רגעים אני מארגן את חיל האוויר למלחמה, ולכן אני כבר לא יכול לשמור על סודיות המבצע בחיפף שהיה עד כה. אנחנו משחררים חלק מהאינפורמציה לקבוצה הבכירה של מפקדים בחיל האוויר שלא ידעו עליה כלל. אחר כך אני יוצא לפגוש את הטייסים בתדריך המסכם".

כשעמד מפקד חיל האוויר מול הטייסים עדיין לא היה אישור סופי. מבחינתו, המבצע שזכה לשם "מחוז לקופסו" כבר החל להת־גלגל, אבל הוא הודיע לטייסים: "יש אפשרות שאני אחזיר אתכם". הוא לא היה בטוח שיספיק להגיע בעצמו לתדריך המסכם, לכן הכין מכתב שמפקד הטייטת אמור היה להקי־ריא להם לפני ההמראה. בסופו של דבר הצליח שקרי להגיע והקריא להם את הדברים בעצ־מו. "הפצצת הכור היא משימה בעלת חשיבות עליונה למדינת ישראל ולעם היהודי", אמר להם. הטייסים לא הופתעו. זה שקרי וזה הסג־נון. מה שהפתיע אותם היה מה שאמר בהמשך: "אתם לא מפליים אף מטוס אויב אלא אם כן הוא מסכן אתכם באופן ישיר. והו חלק בלתי נפרד מן המשימה". הטייסים לא שמעו מעור־לם את מפקד חיל האוויר אומר דברים כאלה לקראת יציאה לתקיפה. שקרי הסביר: "מטוס אויב שמופל במשימה הספציפית הוו מצמצם את מרחב ההכחשה של האויב ועלול להוביל למלחמה. גם אם ייפול מטוס שלנו, ואם טייס שלנו ייפול בשבי, זה עלול לרדרר את האוויר למלחמה". על פי הקונספט של שקרי, הצלחת המשימה פירושה לא אן רק השמדת הכור אלא גם היכולת להתחכם לה.

כשמע שקרי את מילת הקוד "אריזונה" הוא נשמ לרווחה לא רק משום שהכור הוש־מד, אלא גם כי לסוריה לא היה מושג איך זה קרה. "תוך כדי הפעולה הייתה לי לרגע ת־לבטות האם הצד השני מבין מה אנחנו עושים. אבל אחרי מו־ן מה הבנתי שהם לא קלטו", אומר שקרי. "גם היום, עשר שנים אחרי, הסורים לא

יודעים מה היה שם ואיך זה נעשה". ומה עם מבל הדלק הנתיק ("בירדון") של חיל האוויר שמצאו הטורקים סמוך לגבול הסורי? יודעים כלום. רציתי שגם הרמטכ"ל יטוס באחד המטוסים במודל. זה לא יצא. אבל הוא ירד איתי לתא השליטה ועקבנו משם אחרי התרגיל. בה משך עלינו ללשכת הרמטכ"ל. אני אומר לו: 'וֹו' התוכנית ועליה אני ממליץ'. ואז ממצלצ הטל־פון. על הקו ראש המוסר מאיר דגן. הוא מעדיכן אותנו שב'פוקס ניוו' הולכת להתפרסם ידיעה על המבצע. לפי דגן התוכנית דלפה. החלטנו ללכת לשר הביטחון. הגענו ללשכה של אהוד ברק בשתיים בלילה. היה ברור לכולנו שלר־חות הזמנים מתקצרים. אני אומר לו שאנחנו מוכנים. הייתה התלבטות, ומתקבלת החלטה שתוקפים תוך 24 שעות.

ב־6 בספטמבר מתכנס קבינט מצומצם כדי לאשר את הפעולה. אני לא יכול להכות לאישורו. מבחינתי, אני יוצא לדרך. באותם רגעים אני מארגן את חיל האוויר למלחמה, ולכן אני כבר לא יכול לשמור על סודיות המבצע בחיפף שהיה עד כה. אנחנו משחררים חלק מהאינפורמציה לקבוצה הבכירה של מפקדים בחיל האוויר שלא ידעו עליה כלל. אחר כך אני יוצא לפגוש את הטייסים בתדריך המסכם".

כשעמד מפקד חיל האוויר מול הטייסים עדיין לא היה אישור סופי. מבחינתו, המבצע שזכה לשם "מחוז לקופסו" כבר החל להת־גלגל, אבל הוא הודיע לטייסים: "יש אפשרות שאני אחזיר אתכם". הוא לא היה בטוח שיספיק להגיע בעצמו לתדריך המסכם, לכן הכין מכתב שמפקד הטייטת אמור היה להקי־ריא להם לפני ההמראה. בסופו של דבר הצליח שקרי להגיע והקריא להם את הדברים בעצ־מו. "הפצצת הכור היא משימה בעלת חשיבות עליונה למדינת ישראל ולעם היהודי", אמר להם. הטייסים לא הופתעו. זה שקרי וזה הסג־נון. מה שהפתיע אותם היה מה שאמר בהמשך: "אתם לא מפליים אף מטוס אויב אלא אם כן הוא מסכן אתכם באופן ישיר. והו חלק בלתי נפרד מן המשימה". הטייסים לא שמעו מעור־לם את מפקד חיל האוויר אומר דברים כאלה לקראת יציאה לתקיפה. שקרי הסביר: "מטוס אויב שמופל במשימה הספציפית הוו מצמצם את מרחב ההכחשה של האויב ועלול להוביל למלחמה. גם אם ייפול מטוס שלנו, ואם טייס שלנו ייפול בשבי, זה עלול לרדרר את האוויר למלחמה". על פי הקונספט של שקרי, הצלחת המשימה פירושה לא רק השמדת הכור אלא גם היכולת להתחכם לה.

כשעמד מפקד חיל האוויר מול הטייסים עדיין לא היה אישור סופי. מבחינתו, המבצע שזכה לשם "מחוז לקופסו" כבר החל להת־גלגל, אבל הוא הודיע לטייסים: "יש אפשרות שאני אחזיר אתכם". הוא לא היה בטוח שיספיק להגיע בעצמו לתדריך המסכם, לכן הכין מכתב שמפקד הטייטת אמור היה להקי־ריא להם לפני ההמראה. בסופו של דבר הצליח שקרי להגיע והקריא להם את הדברים בעצ־מו. "הפצצת הכור היא משימה בעלת חשיבות עליונה למדינת ישראל ולעם היהודי", אמר להם. הטייסים לא הופתעו. זה שקרי וזה הסג־נון. מה שהפתיע אותם היה מה שאמר בהמשך: "אתם לא מפליים אף מטוס אויב אלא אם כן הוא מסכן אתכם באופן ישיר. והו חלק בלתי נפרד מן המשימה". הטייסים לא שמעו מעור־לם את מפקד חיל האוויר אומר דברים כאלה לקראת יציאה לתקיפה. שקרי הסביר: "מטוס אויב שמופל במשימה הספציפית הוו מצמצם את מרחב ההכחשה של האויב ועלול להוביל למלחמה. גם אם ייפול מטוס שלנו, ואם טייס שלנו ייפול בשבי, זה עלול לרדרר את האוויר למלחמה". על פי הקונספט של שקרי, הצלחת המשימה פירושה לא רק השמדת הכור אלא גם היכולת להתחכם לה.

כשמע שקרי את מילת הקוד "אריזונה" הוא נשמ לרווחה לא רק משום שהכור הוש־מד, אלא גם כי לסוריה לא היה מושג איך זה קרה. "תוך כדי הפעולה הייתה לי לרגע ת־לבטות האם הצד השני מבין מה אנחנו עושים. אבל אחרי מו־ן מה הבנתי שהם לא קלטו", אומר שקרי. "גם היום, עשר שנים אחרי, הסורים לא יודעים מה היה שם ואיך זה נעשה". ומה עם מבל הדלק הנתיק ("בירדון") של חיל האוויר שמצאו הטורקים סמוך לגבול הסורי? יודעים כלום. רציתי שגם הרמטכ"ל יטוס באחד המטוסים במודל. זה לא יצא. אבל הוא ירד איתי לתא השליטה ועקבנו משם אחרי התרגיל. בה משך עלינו ללשכת הרמטכ"ל. אני אומר לו: 'וֹו' התוכנית ועליה אני ממליץ'. ואז ממצלצ הטל־פון. על הקו ראש המוסר מאיר דגן. הוא מעדיכן אותנו שב'פוקס ניוו' הולכת להתפרסם ידיעה על המבצע. לפי דגן התוכנית דלפה. החלטנו ללכת לשר הביטחון. הגענו ללשכה של אהוד ברק בשתיים בלילה. היה ברור לכולנו שלר־חות הזמנים מתקצרים. אני אומר לו שאנחנו מוכנים. הייתה התלבטות, ומתקבלת החלטה שתוקפים תוך 24 שעות.

”מבחינתי כל האירוע הזה מתחיל במארס 2007“, משהזרת ציפי לבני שכינהה כשרת החוץ, מ”מ ראש הממשלה, חברת הקבינט המדינ־ביטחוני וחברה בפורום השלישייה הסודי יחד עם ראש הממשלה אולמרט ושר הביטחון ברק. “אנחנו נמצאים אחרי הדר”ח הראשון של ועדת וינוגרד. קורא לי אולמרט לבית ראש הממשלה בבלפור, מראה לי מידע מודיעיני ואומר: ‘יש כאן אירוע מסוג אחר, אירוע דרמטי’. אם אני לא טועה הוא אפילו השתמש במילים ‘זה משנה את הכל’.

”וּו הפעם הראשונה שאני נחשפת לסיפור הזה. היינו רק שנינו בחדר וסקרנו את המידע והתמונות. בגלל צורת המבנה, שם הקוד של הכור היה ‘קובייה הונגרית’ מבחינתי, היו כמה שאלות מהותיות: לורא שאכן מדובר בכור אטומי, והתשובה הייתה שכן; האם ישראל יכולה לחיות עם זה – התשובה הייתה שלא; ומה הדרך שבה מסכלים את זה – האם קיימת אפשרות לפעולה במישור המדיני, שתסכל את תוכנית הכור, ואם לא, אז האם מפועלים צבאית? באיזה עיתוי? מה דרכי הפעולה? כל זה לא קורה ביום אחד. צריך לזכור שבין לבין גם מתחלף שר ביטחון. אהוד ברק החליף את עמיר פרץ”.

כשאת נחשפת למידע הזה, זה מבחיל אותך?

”לא. זה היה מידע מודיעיני שצריך לדעת איך להתמודד איתו. הבנתי שאני צריכה לעבור את כל השלבים כדי להגיע לשורה הת’ חתונה מה עושים. כל האירוע מתרחש בין מארס־אפריל 2007 לס’ פטמבר באותה שנה, ובתוך אותה תקופה קיבלתי את כל התשובות שהובילו למסקנה שחייבים לתקוף. הגישה של אולמרט הייתה מבו־ססת על כך שכסוף נצטרף פעולה צבאית. כבר בפגישה הראשונה שלי עם ברק הסיפור הזה עולה. אנחנו נכנסים לשורה של דיונים שמבטאים את יישום המלצות וינוגרד בבחינת רמת תכנון, טיעוני עומק, מקרים ותגובות.

”אולמרט נזהר מאוד מלצרף עוד שותפי סוד, וגם כשביקשתי הוא היה ממש קמצן בזה.

היה בזה קושי, כי את תהליך החשיבה אתה צריך לעבור כשב־ עצם אתה לא יכול לשתף אנשים אחרים. כשרת חוץ הייתי צריכה לבחון אם יש אופציה של סיכול מדיני ללא פעולה צבאית, והכנס’ תי, באישור כמובן, את מנכ”ל המשרד, היועץ טל בקר, ועוד שניים ממשדר החוץ לסיפור הזה. מבחינת משרד החוץ, מספר שותפי הסוד היו על כף יד אחת”.

עד מהרה האופציה המדינית ירדה מהפרק. “היה לנו ברור שאם תהיה חשיפה מדינית זה עלול בסוף לגבול את ירינו”, מסבירה לבני. “גם בסוריה עצמה מעטים מאוד ידעו על הכור של אסד והיה חשש שאם מתחילים לשתף את העולם בסיפור הזה או יכולים להתחיל להגיע לעסקאות עם אסד ואולי יבואו גם אלינו עם כל מיני רדישות. הבנו שאם ניכנס למהלך מדיני – אנחנו עלולים לאבד את היכולת לפעול צבאית. הסיכוי להצלח’ במהלך מדיני היה קלוש והסיכון בעצם התהליך מאוד גבוה, כי אסד באותם הימים לא היה נתון למ’ רותה של אף מעצמה. לכן חזרנו עם עמדה שאומרת שהפתרון חייב להיות צבאי”.

הרכילות סביב ברק

”בשלב הזה אנחנו נכנסים לשורה של דיונים – גם של הקבינט וגם של פורום השלישייה – והתחיל ויכוח גדול בשאלה מה עושים ומתי, ומה המשמעות של כל אופציה”, מספרת לבני. “צריך לזכור שאנחנו אחרי חוויית מלחמת לבנון השנייה. היינו צריכים לקחת בחשבון שאם אסד יגיב זה יכול להיגמר או במכה אחת מצידו או שנתגלגל למלחמה כוללת.

”אנחנו מגיעים למסקנה שמלחמה כזו היא סיכון שאנחנו צריכים לקחת אותו. כאן כל הקרדיט על הפעולה מגיע לאולמרט. הוא היה מאוד נחוש עם הסיפור הזה. ברק דיבר על הצורך ברחייה של המבצע, להבנתי כדי להתארגן למלחמה. והתחילה השאלה האם הכור ‘חם’, כי אז אתה לא יכול לפעול כי אתה גורם לפגיעה רעיונית”.

”המרוץ נגד הזמן היה קריטי כי סכנת החשיפה עלתה. היה ברור לנו שאסד יכול את הפעולה הישראלית רק אם עצם קיומו של הכור יישאר סודי ושלא יידעו שהייתה תקיפה ישראלית נגדו. לכן שמירת הסוד הייתה קריטית מבחינת היכולת של אסד להכיל את הפעולה ולא להגיב. ככל שעובר הזמן מצטפים יותר ויותר שותפי סוד ופחדנו שדברים ידלפו. הצנזורה יכולה לעצור פרסום, אבל מה קורה ברגע שזה יוצא במקורות זרים?”

איך התרשמת מההתנהלות של ברק?

”ברק ביקש לעשות דיוני עומק ואני חושבת שזה ממש בסדר, זה היה צורך אמיתי. אבל ככל שהתקדם הזמן וסכנת החשיפה עלתה היה ברור שצריך לפעול. הכור אמנם לא עמד להיות ‘חם’ למחרת, אבל כבר הייתה החלטה ולא היה טעם בדחייה. הסיכון של ההרלפות הלך

הכור הסורי:

ההכצצה והסערה

גרסת לבני

פורום השלישייה: לבני עם ברק ואולמרט. “האווירה מסביב הייתה מאוד לא נעימה”

”

בנספיות ברחבי העולם

היו מוכנות מעטפות

עם חומר מפליל

נגד אסד

אחרי שהתלבטה עד הרגע האחרון, שוכנעה ציפי לבני לתמוך בתוכנית התקיפה: “החלטנו פה אחד על הפצצה רועשת, בום!”
שרת החוץ הייתה ערוכה להפעלת לחץ בינלאומי על נשיא סוריה, אם יאיים על ישראל. היא ידעה מה המשמעות: “בדרך מהבור בקריה הסתבלתי על שמי תל־אביב, ותהיתי אם מחר נקום למלחמה”

יובל קרני

וגדל. וכאן שר הביטחון דיבר על הצורך בעוד זמן”.

הבנת למה?

”מבחינת המבצע היה ברור שמוכנים, אבל ברק דיבר על התארג־נות והכנת צה”ל למלחמה כוללת. התחילה רכילות על המניעים שלו, למה שר הביטחון מתנגד, והאווירה מסביב הייתה מאוד לא נעימה. “ביוני ויולי 2007 מתקיימים דיונים אינטנסיביים בהם אנחנו מק’ בלים מידע מודיעיני חדש על הכור ומתקרמים לקראת החלטה. ואז, לקראת ההחלטה המסכמת, אנחנו מגיעים לדיון קבינט שבו אולמרט מקריא לפרוטוקול מול ונגד שר הביטחון מסמך ארוך, כתוב מראש, שבו הוא מתאר שלב־שלב את כל התהליך של החורשים האחרונים, כולל כל מיני ציטוטים וטענות של ברק, ומפריך אותן. האירוע הזה לוקח הרבה מאוד זמן, מול כל חברי הקבינט, כשהאווירה בחדר מאוד טעונה. לאולמרט היה חשוב שהדברים ייכתבו בפרוטוקול כפי שהם היו באמת מבחינתו.

”הקבינט מחליט שצריך לסכל את קיום הכור והסמך את השלי־שייה – ראש הממשלה, שר הביטחון ואותי כשרת חוץ – להחליט על דרך הביצוע והמועד”.

איך הצביעו הביטחוניסטים של הקבינט, דיכטר ומופז?

”דיכטר הצביע נגד. מופז בהתחלה לא הסכים להסמך את השלי־שייה לקבל החלטה אבל לבסוף שוכנע”.

להוריד פרופיל, לייצר שקט

אחרי החלטת הקבינט להסמך את השלישייה לקבל את ההחל־טה על התקיפה, פורשים כולם מהחדר מלבד לבני, ברק ואולמרט. “היינו רק אנחנו והקלדנית. ראש המוסר דגן והרמטכ”ל אשכנזי נכ’ נסים אחד אחרי השני, וכל אחד בתורו מציג בנפרד את התייחסותו לפעולה. לאחר מכן שלושתנו נשארים להחליט על דרך הפעולה, וכן על תזמונה.

”הפרמטרים לבחירה בסוג הפעולה היו מבחינתי שניים: אפקטיביות – האם וזוי ריך שמחסלת את הכור, ורמת החשיפה של הפעולה והער’ בדה שישראל עומדת מאחוריה – דבר שיספיע על התגובה. התלבטתי עד הרגע האחרון בין האופציות לפעולה של הצבא שהיו לפנינו, עד שלבסוף שוכנעתי והצטרפתי לעמדה של ברק ואולמרט. כך החלטנו פה אחרי: הפצצה רועשת, מדינת ישראל יוצאת לפעולה, בום! ואז הוחלט שיוצאים מהישיבה לפעולה ממש באותו לילה”.

מה נדרש מו־ך כשרת החוץ בשעות הבאות?

”מבחינת מדינית הכל היה מוכן ליום שאחרי, גם ברמת ההסברה וגם במה שנקרא ‘הכלה מדינית’. אם אסד מגיב – אנחנו מוכנים לה’ פעלת לחץ בינלאומי עליו לעצור אותו. הייתה אצלי החלטה שניס’ חנו למועצת הביטחון, היו לנו חומרי הפללה מודיעיניים שמוכיחים שמדובר בכור אטומי ורשימה עם מי צריך לדבר ובפני מי להוכיח – בעיקר גרמניה, צרפת, רוסיה וטורקיה – כולל טקסט מוכן לשיחות שאצטרך לערוך. אצל הנספחים הצבאיים הישראלים ברחבי העולם היו בכספות מעטפות סגורות עם חומר מפליל נגד אסד, שאותו הם היו אמורים להראות למנהיגים בהתראה קצרה.

”מישיבת השלישייה אני יורדת ללשכתי במשרד החוץ בתל־אביב, שם התכנסו ישראל מימון, רובר צה”ל אבי בניהו ועוד שותפי סוד ממשדר החוץ. החלטנו שאם תדלוף הפעולה בטרים עת, התגובה שלנו תהיה שאנחנו לא מגיבים ‘למקרי רכילות’, כדי להוריד פרופיל.

”משם אני ממשיכה לכור בקריה, שם כבר נמצאים אולמרט, ברק, הרמטכ”ל ומפקד חיל האוויר ואנחנו עוקבים אחרי המטוסים. שקרי מדווח לנו מה קורה עד האישור שבוצע, ואחריי מתח מאוד גדול עד שהמטוסים חוזרים. אולמרט מתקשר טלפונית לעדכן את נשיא ארה”ב בוש ואנחנו נפרדים”.

מרימים ברכות?

”לא. צריך להבין את הסיטואציה. המשימה בוצעה, אבל אנחנו לא יודעים איך אסד יגיב. אני נוסעת הביתה, מסתכלת על שמי תל־אביב, ואני שואלת את עצמי אם יש מצב שאורחי מדינת ישראל יקומו למלחמה בלי שהם ידעו למה. לקח לי הרבה זמן להירדם. הייתי עם אורגלין מאוד גבוה. אסד התלונן על מטוסים שחדרו, בלי לפרט. כשיבילתי טלפונים משר החוץ הרוסי ושר החוץ של האחיד האירופי בהגותי שמדובר באיה אירוע נקודתי שהסתיים”.

את מודה שישראל ביצעה?

”הייתה הייתה עוממה ונועדה להרגיע, להוריד פרופיל, לייצר שקט. המסר הוא שהיה אירוע והוא הסתיים ועכשיו צריך לדאוג לשקט. בערב למחרת מתקיימת הרמת כוסית של קדימה לקראת השנה החדשה בבנייני האומה. רוני בר־און, שהיה חבר קבינט, מסתכל עליי ואני עושה לו סימן ‘בוצע’ ופניו אורו. עוברים עוד ימים שבהם רק מודאים שלא מבוא לנו תגובה בחפתעה. ובמשך הרבה שנים אף אחד מאיתנו לא דיבר על זה”.‏

yuvai-k@yedioth.co.il